

پیش‌بینی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با انتشار گزارشی پیش‌بینی 7 مدل جایگزین سربازی / خرید خدمت هدفمند یکی از گزینه‌ها

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با انتشار گزارشی پیش‌بینی 7 مدل جایگزین سربازی را ارائه کرد. این مرکز با اشاره به مشکلات متعدد خدمت سربازی در کشور، از میان 7 مورد اشاره شده دو الگوی خدمت علمی - تخصصی و خدمت داوطلبانه- بسیجی چابک به دلیل طرفیت بالای بهره‌وری را مورد تأکید قرار داد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با انتشار گزارشی پیش‌بینی 7 مدل جایگزین سربازی را ارائه کرد. این مرکز با اشاره به مشکلات متعدد خدمت سربازی در کشور، از میان 7 مورد اشاره شده دو الگوی خدمت علمی - تخصصی و خدمت داوطلبانه- بسیجی چابک به دلیل طرفیت بالای بهره‌وری را مورد تأکید قرار داد.

در گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی آمده است: "اهمیت نوآوری و و خلاقیت و طراحی الگوهای جدید مبتنی بر عقلانیت و اتخاذ رویکرد‌های نوین مبتنی بر شرایط زمان و مکان به ویژه رویکرد آینده‌گرایانه در عرصه خدمت سربازی امری خطیر و مهم تلقی می‌شود. نوشتار حاضر درصدد بررسی کلان سیستم خدمت وظیفه عمومی کنونی کشور و طراحی مدل‌ها و الگوهای نوین خدمتی با رویکرد آینده‌پژوهی است که در این میان دو الگوی خدمت علمی - تخصصی و خدمت داوطلبانه- بسیجی چابک به دلیل طرفیت بالای بهره‌وری مورد تأکید قرار می‌گیرند."

بر اساس گزارش این مرکز 7 مدل جایگزین سربازی به شرح زیر است:

1. الگو و مدل حاکم کنونی

در شرایط کنونی، خدمت سربازی در ایران به طور عمومی با محوریت متغیر زمان دو سال و در برخی موارد پیمانی پنج ساله است که در سپاه پاسداران و نیروی انتظامی رواج دارد و در برخی موارد متغیرهای تخصصی و نهنگی نیز در محل و نوع خدمت تاثیرگذار است که برای افزایش بهره‌وری سربازی بسیار مهم و اساسی تلقی می‌شود. در کنار مولفه‌های اشاره شده، مولفه‌هایی که منجر به کاهش خدمت زمان سربازی و بعضاً معافیت‌ها می‌شود نیز شایان توجه است که شامل برخی از مشمولان می‌شود.

2. الگوی سربازی حرفه‌ای

الگوی مزبور امروزه شایع‌ترین مدل‌های خدمت سربازی در جهان است که البته دارای مزایا و همچنین معایبی است. از مهم‌ترین مزایای این سیستم می‌توان به: - افزایش کارآمدی نیروهای مسلح به دلیل تخصصی شدن خدمت- انگیزه بالای سربازان به دلیل اختیاری شدن خدمت- استفاده از فناوری‌های نوین، کاهش ریسک امنیتی، دفاعی- کاهش هزینه‌های اقتصادی دولت- کاهش تخلفاتی مانند فرار از خدمت و غیبت و ...- افزایش همبستگی سازمانی- کاهش تلفات انسانی اشاره کرد. همچنین بنا بر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی این نوع الگو معایبی دارد که عبارتند از: - محروم ماندن از نیروهای مردمی و داوطلب، ضعف فرهنگ سازی امنیت و دفاع در میان جامع و جوانان - افزایش بودجه نظامی در برخی موارد- ضعف در تربیت جوانان و جامعه‌پذیری

3. الگوی سربازی داوطلبی- بسیجی چابک

داوطلب بودن و الگوهای رفتار و فعالیت‌های داوطلبانه بالاترین نتایج را در عرصه‌های مختلف به دنبال دارد و افراد به دلایل مختلف پا به عرصه رفتارهای داوطلبانه می‌گذارند و چنانچه فضا را مطابق میل و انگیزه‌های خود ندانند کم‌کم از سازمان فاصله می‌گیرند. بنابر گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس این الگو می‌تواند اثربخش‌ترین و کارآمدترین مدل‌های سربازی باشد چه اینکه متغیر داوطلبانه بودن و انگیزه مثبت بیشترین نقش را در انجام صحیح و موثر وظیفه و خدمت ایفا کند

4. الگوی سربازی علمی تخصصی

در شرایط کنونی از توانایی‌های تخصصی سربازان کمتر بهره‌برداری بهینه به عمل می‌آید. در این الگو شاخص و معیار خدمت سربازی تخصص‌ها و توانمندی‌های علمی مشمولان است و سربازان پس از گذارنیدن دوره مناسب آموزش نظامی - دفاعی در محیط‌های خدمتی تخصصی و علمی متناسب با رشته تخصصی به کارگیری می‌شوند. مهم‌ترین آقار این سیستم افزایش انگیزه خدمتی و بهره‌وری بالا است.

5. الگوی خرید خدمت هدفمند

در این الگو متغیر خرید خدمت که امروزه به اشکال گوناگونی در سیستم وظیفه عمومی وجود دارد ملحوظ نظر قرار گرفته و از سوی دیگر متغیر اقتصادی برای برخی از واجدین شرایط مد نظر قرار می گیرد. در این مدل خدمتی افراد مجاز خواهند بود یا گزینه خدمت رایج را با مزایای پیش بینی شده کنونی پذیرا باشند و به خدمت اعزام شوند و یا اینکه با پرداخت هزینه های دوران خدمت متناسب با ارزش پولی ملی در آن زمان و با سپری کردن دوره آموزش از انجام خدمت معاف شوند.

6. الگوی خدمت سربازی یک ساله در دوران صلح

در این مدل سربازی در دوران صلح اجباری و مدت آن یک سال است. محدود شدن زمان سربازی به یک سال باعث افزایش انگیزه برای خدمت در میان خانواده ها جوانان و همچنین رضایتمندی بیشتر آنها می شود و در کنار آن منطقی تر شدن روش های به کارگیری کاهش اتلاف زمان موثر و افزایش کارآمدی و بهره وری پدید می آید.

7. الگوی تلفیقی چند جانبه هدفمند

با توجه به اینکه بهره گیری از روش ها و مدل های گوناگون به موازات همدیگر همزمان وجود دارد به نظر می رسد به ملحوظ نظر قرار گرفتن علایق و انگیزه ها و ویژگی های خاص مشمولان می توان آنها را در قالب مدل های شش گانه فوق الذکر طبقه بندی، جذب و به کارگیری نمود مهمترین تاثیرات این سیستم ترکیبی- اقتضایی بودن و انطباق پذیری و انعطاف منطقی آن با شرایط مشمولان است که می تواند با برنامه ریزی و اجرای خوب بازتاب ها و نتایج ارزشمندی برای سربازی در جمهوری اسلامی ایران داشته باشد.